

وەزارەتی کارو کاروباری کۆمەڵایەتی

ژمارە: ٥٣١٧ لێ ٢٧ / ٢٠٢٣/٧

پالپشت بە ماددە (٤٨) لە سیستەمی فەرمانگەیی چاکسازی کۆمەڵایەتی لە هەریمی کوردستان ژمارە (١) ی سالی ٢٠٠٨ ئەم رینماییهی خوارەووەمان دەرکرد :-

رینمایي ژماره (٦) ی سالی ٢٠٢٣

تایبەت بە بەکارخستنی سزادراوان و سپاردراوان لە هەریمی کوردستان - عێراق

ماددە (١):

یەكەم: بەکارخستن لە ناو چاکسازییهكان مافیكه بۆ گشت سزادراوان و سپاردراوان بەبێ جیاوازی، بە مەرجی توانا و لێهاتوووییان و هەبوونی دەرڤەتی کاری پێویست.

دووەم: بەکارخستنی سزادراوان و سپاردراوان لە ناو هەو و دەرەو هی چاکسازییهكان بەشیکە لە پرۆسەیی چاکسازی، ئامانج لێی دابینکردنی بژێوی خۆیان و خێزانەکیان و گەرانهو هیان بۆ ناو کۆمەڵگا و هەکو تاکیکی سوودبەخش و کارزان و بەرھەمھێن.

سێھەم: کارکردن سەپیندراو و بەزۆری نیە بە لکو بەرھەزەماندی سزادراو و سپاردراو دەبیت.

چوارەم: نابیت بە هیچ شپوہیەك سزادراو و سپاردراو بە کۆت و زنجیر کاریان پێ بکریت.

پنجەم: سزادراو و سپاردراوی کەمئەندام و خاوەن پیداو یستی تایبەت مافی کارکردنی هەیه بە پێی توانای.

ماددە (٢):

یەكەم: سپاردراو دواي تەواوکردنی تەمەنی (١٥) سالی مافی کارکردنی دەبیت پالپشت بە یاسای کاری بەرکار لە هەریمی کوردستان بە مەرجیک نابیت کاتی کارکردنی نەوجەوان کاریگەری نەرینی بۆ سەر خویندنیان هەبیت، و هەر و هەا کاریگەری خراپی نەبیت بۆ سەر تەندروستی و خورەوشتی نەوجەوان.

دووەم: سزادراوان و راسپاردراونی تووشبوو بە نەخۆشی درێژخایەن (سەلمیندراو بە راپۆرتی پزیشکی کە توانای کاریان نیە) بە دەر دەبن لە بەکارخستن.

سێھەم: خاوینکردنەو هی شوینی حەوانەو هی سزادراوان و سپاردراوان بەشیک نیە لە بەکارخستنیان، و هیچ کریهك لە بەرامبەریدا وەرناگیریت.

ماددهی (۳):

یەكەم: بەرپۆه بەرایە تیه كانی چاكسازی كۆمه لایه تی دەر فە تی كار له ناو خۆ و دەر هوهی چاكسازی دەر هه خسینن یا خود دە دۆزنه وه، بۆ ئەم مه به سته ش پلان و گریبه سته پیویست له گه ل لایه نی حكومی و كه رتی تایبه ت ئە نجام دە دن دوا ی په سن د كردنی له لایه ن بەرپۆه بەرایه تی گشتی چاكسازی كۆمه لایه تی.

دووه م: وه ر شه كانی چاكسازی به مه به سته راهیانی پیشه یی سزادراوان و سپاردراوان به كاردین ئە ویش پیش قوناغی به كار خستنیان.

سییه م: دانان و كرده وهی كارگه و پرۆژه ی بچوك و گونجاو له ناو چاكسازیه كان بۆ به كار خستنی سزادراوان و سپاردراوان له لایه ن كه رتی گشتی.

چوارهم: ئاسانكار بکردن بۆ كه رتی تایبه ت به مه به سته كرده وهی كارگه ی بچوك و گونجاو له ناو یان له نزیك چاكسازیه كان بۆ به كار خستنی سزادراوان و سپاردراوان.

پینجه م: خه رج كردنی قازانجی پرۆژه كانی ناو چاكسازی ته نها بۆ چاكسازی و زیندانیان و سپاردراوان ده بیته.

شه شه م: پیدانی قه رزی بچوك به زیندانیان و سپاردراوان بۆ دانانی پرۆژه ی بچوك و گونجاو.

ماددهی (۴):

یەكەم: لیژنه ی هونه ری هه لده ستیت به رپكخستن و پیدانی هه لی كار كردن به سزادراوان و سپاردراوان به شیوازیك كه ئامانجی چاكسازی بهیئیتته دی.

دووه م: له كاتی كه می دەر فە تی كار كردن، پیویسته لیژنه ی هونه ری خو په وشته سزادراو و سپاردراو، با ری خیزانی، ماوه ی سزایی كه متر نه بیته له پینج سال، توانای جه سته یی، لیها ت وویبان له بهرچاو بگریته.

سییه م: جگه له ناوه رۆکی برگه (ب) ی ئەم مادده یه، پیویسته لیژنه ی هونه ری ماوه ی كار كردن دیاری بکات بۆ ئە وهی دەر فە تی یه كسان بۆ سه رجه م سزادراوان و سپاردراوان بره خسیته و كار كردن به نۆره بیته.

چوارهم: دوا كه وتن و نه چوونی سزادراو و سپاردراو بۆ سه ركار یان هه ر بۆشایه ك له كار كردن دروست بیته لیژنه ی هونه ری به سزادراوی تر چاره سه ری ده كات.

ماددهی (۵):

به كار خستن له دەر هوهی چاكسازیه كان به م مه رجانیه ی خواره وه ده بیته:

یەكەم: سزادراو و سپاردراو دانیشتووی پارێزگا كانی هه ری می كوردستان بن.

دووه م: سپاردراوی كچ به دەر ده بیته له به كار خستنی له دەر هوهی چاكسازیه كان.

سییه م: توانای جه سته یی و ده روونی شیوا ی هه بیته بۆ كار كردن به پیی راپۆرتی پزیشکی.

چوارهم: خو په وشته باش بیته له ناو چاكسازی.

ماددهی (٦):

کاتی کارکردن و کاتژمێرهکان و پشوو و مۆلت و کرێی کارکردن و دهسته بهری کۆمه لایه تی و خانه نشینی سزادراو سپاردراوی کرێکار به گوێره ی یاسای کار و یاسای خانه نشین و دهسته بهری کۆمه لایه تی کرێکاران ده بیټ، بۆ ئەم مه به سه ته ش به رپۆه به رایه تی گشتی چاکسازی کۆمه لایه تی هه ماهه نگی پێویست ده کات له گه ل به رپۆه به رایه تی گشتی کار و دهسته بهری کۆمه لایه تی.

ماددهی (٧):

یه کهم: مه رجه کانی سه لامه تی پێشه یی و ته ندروستی کارکردن له لایه ن خاوه نکاره وه ده سه ته بهر ده کرێت، وه پێویسته کرێکار پابه ندی لایحه ی کارکردن بیټ که له لایه ن خاوه نکار به هه ماهه نگی له گه ل لیژنه ی هونه ری ئاماده ده کرێت و له شوینی کارکردن هه لده واسرێت، پالپشت به رپنمایی تایبه تمه ند و به رکار له هه ری می کوردستان.

دووهم: شاره زایی و لێهاتوویی له پال جیه جی کردنی بره گی (١) ی ئەم مادده یه مه رجه سه ره کین بۆ ئەو کارانه ی که سزادراو و سپاردراو ئەنجامی ده دات، به تایبه تی له و کارانه ی که پێویستیان به شاره زایی هه یه یان مه ترسی بۆ سه ر ژیا نیان ده بیټ.

سێیه م: کامپرای چاودێری له شوینی کار جیگیر ده کرێت به مه به سه تی چاودێری و پاراستنی گیانی کرێکارانی سزادراو و سپاردراو.

ماددهی (٨):

به کاره ی نانی ئامپری په یوه ندی به هه موو شیوه کان له کاتی کارکردن له ده ره وه ی چاکسازی قه ده غه یه، وه له کاتی به کاره ی نانی له لایه ن کرێکاری سزادراو و یان سپاردراو ده بیټه هۆی دوورخسته وه ی له کارکردن ئەگه ر دووباره ی کرده وه.

ماددهی (٩):

خاوه نکار بۆی هه یه سزادراو و سپاردراو له کار دوور بخاته وه ئەگه ر پابه ندی مه رجه کانی کارکردن نه بوو.

ماددهی (١٠):

پاراستنی ئەمنیه تی سزادراوان و سپاردراوان له کاتی کارکردن له ده ره وه ی چاکسازی له ئەسته ی هیزی جیه جی کار ده بیټ.

ماددهی (١١):

ئەم سزادراو و سپاردراوانه ی خواره وه به کارخستن له ده ره وه ی چاکسازی نایانگریته وه:

یه کهم: تاوانی کوشتن که ناشته وایی بۆ نه کراوه.

دووهم: تاوانی تیرۆر.

سێیه م: تاوانی بازرگانی به مادده ی هۆشبه ر.

چوارہم: تاوانی رڤاندن و دەستدریژی سیکسی (الخطف والاغتصاب).

پینجەم: ھەر تاوانیکی تر که لیژنە ی ھونەری پپی و ابیت مە ترسی دە خاتە سەر سزادراو و سپاردراو لە کاتی کارکردندا.

ماددە ی (۱۲):

یە کەم: کرپی کارکردنی سزادراو و سپاردراو لە گشت جۆرەکانی بە کارخستن بەم شیوہ یە ی خوارەوہ دابەش دە کرپت:

۱- ۱۰% لە کرپی کرپکار بۆ چاکسازی تۆمار دە کرپت وە کو داھات .

۲- ۳۰% لە کرپی کرپکار بۆ خودی سزادراوہ کە دە بیت .

۳- ۴۰% بۆ خەرجی خیزانی دە بیت (ئە و کە سانە ی بەرپرسە لە دابینکردنی بژیویان).

۴- ۲۰% لە کرپی کرپکار بۆ پاشە کە و ت دە بیت بۆ دوا ی تە و او کردنی ماوہ ی حوکمە کە ی .

دووہم: سزادراو و سپاردراو دوا ی داواکاری مافی تە صروفی دە بیت لە سەر پپیشنیزی لیژنە ی ھونەری لە سەر راکیشانی برپک لە پاشە کە و تە کە ی کە لە نیوہ ی زیاتر نە بیت.

ماددە ی (۱۳):

یە کەم: پارە ی پاشە کە و تکرار لە ھۆبە ی ئە مانات لە بەرپۆہ بە رایە تی چاکسازی ھە ل دە گیرپت و دە پاریزرپت.

دووہم: بەرپۆہ بە رایە تی چاکسازی و کارمە ندانی بۆیان نیە بە ھیچ شیوہ یە ک وە بۆ ھیچ مە بە ستیکی کە سی تە سە روف بە پارە ی پاشە کە و تکراروی سزادراو و سپاردراو بکەن.

ماددە ی (۱۴):

یە کەم: لە کاتی مردنی سزادراو و سپاردراو پارە پاشە کە و تکرارە کە ی تە سلیم بە خانە وادە ی دە کرپتە وە بە گوپرە ی بە شنامە (قە سام شە رعی) کۆچ کردوو.

دووہم: لە کاتی ھە لھاتی سزادراو و سپاردراو لە چاکسازی ئە و ا پارە پاشە کە و تکرارە کە ی دە ستی بە سە ردا دە گیرپت و پاش (۵) سال لە ھە لاتنە کە ی داوا ی رە زامە ندی دادوہ ر دە کرپت بۆ ئە وە ی بکرپتە داھاتی گشتی.

ماددە ی (۱۵):

ئە م رپنمایبە لە رپکە وتی بلاو کردنە وە ی لە رۆژنامە ی (وہ قایعی کوردستان) جیبە جی دە کرپت.

کوستان محمد عبدالله

وہزیری کار و کاروباری کۆمە لایە تی

رینمایى ژماره (۸) ی سالی ۲۰۲۳

هه مواری چواره می رینمایى پیدانی جام رهش ژماره (۵) ی سالی ۲۰۱۹

به پپی ئەو ده سه لاتهی پیمان دراوه له ماده (۳) برگه (۱) له یاسای وه زارہ تی ناوخۆ ژماره (۶) ی سالی ۲۰۰۹، دوا به دوا ی رینماییمان ژماره (۵) ی سالی ۲۰۱۹ و ۸ ی ۲۰۲۲) تایبته به پیدانی مؤله تی جام رهش له بهر بهر ژه وهندی گشتی بریارماندا به: ده رچوواندی ئەم رینماییه هه مواری بهی خواره وه:
ماده ی (۱):

زیادکردنی دوو برگه به زنجیره کانی (۱۱ و ۱۲) له ماده ی چواره م له رینمایى ژماره (۵) ی سالی ۲۰۱۹ و به م شیوه یه ی خواره وه ده خویندریته وه

۱۱- ئەو ئۆتۆمبیلە ی که مؤله تی جام رهشی سالانه ی پیداروه و خاوه نه که ی ده یفرۆشیت به لام ماوه ی مؤله ته که ی به سه ر نه چوو، ئەوا ماف ده دریته فرۆشیاری ئۆتۆمبیلە که ئەو ماوه یه ی له مؤله ته که ماویه تی بۆ ئۆتۆمبیلێکی دیکه به کاریبه یینیت به پیشکه شکردنی داواکاریه ک بۆ به ریوه به ریته تی هاتووچۆی تایبه تمه ند بۆ جام ره شکردنی ئۆتۆمبیلێکی دیکه .

۱۲- کرپی کارگپری وه رده گریت بۆ جیبه جیکردنی برگه (۱۱) ی ئەم ماده یه به پپی برگه یه که م / خالی (۷ و ۸) ی ماده ی دووه می رینمایى ژماره (۸) ی سالی ۲۰۲۲ تایبته به هه مواری سییه می رینمایى ژماره (۵) ی سالی ۲۰۱۹).

ماده ی دووه م:

ئەم رینماییه له رۆژی ده رچوونیه وه جیبه جی ده کریت و له رۆژنامه ی (وه قایعی کوردستان) بلاوده کریتته وه.

رئبهر ئەحمه د

وه زیری ناوخۆ